Vahid Hacıbəy oğlu ABBASOV, prof.

Esmira Hüseyn qızı HƏSƏNZADƏ
Bakı Dövlət Universitetinin dissertantı
E-mail: esmira.hesenzade@mail.ru

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA MALİYYƏ MEXANİZMLƏRİNİN 336TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİNDƏ İQTİSADİ TƏHLÜKƏSİZLİYİN ROLU

Xülasə

Məqalədə maliyyə təhlükəsizliyinin milli iqtisadi təhlükəsizliyin tərkib elementi kimi təsir və əhatə dairəsi nəzərdən keçirilmişdir. Maliyyə siyasətinin milli iqtisadi inkişafa və təhlükəsizliyə təsirinə dair nəzəri müddəalar qeyd olunmuşdur. Maliyyə sisteminin əsas elementlərindən biri olaraq bank sistemi nəzərdən keçirilmişdir. Bank sektorunda qarşılaşılması mümkün olan təhdidlərə nümunələr göstərilmişdir. Azərbaycanda 2014-2020-ci illər üzrə makroiqtisadi vəziyyətin dəyişməsi ilə bank sektorunun fəaliyyəti və vəziyyəti arasında əlaqə araşdırılmışdır.

Açar sözlər: maliyyə təhlükəsizliyi, maliyyə siyasəti, bank sektoru, kredit qoyuluşları

UOT: 336
JEL: P 43

Giriş

Maliyyə təhlükəsizliyi milli iqtisadi təhlükəsizliyin mühüm tərkib elementi kimi Azərbaycanda da xüsusilə dövlət siyasətində hərtərəfli tənzimlənmə tədbirlərinin yönəldildiyi problemdir. Məlumdur ki, maliyyə təhlükəsizliyi və maliyyə sahəsində sabitlik milli iqtisadiyyatın inkişafına müsbət təsir göstərir. Eyni zamanda milli iqtisadi inkişaf səviyyəsi ilə müəyyən olunma xüsusiyyəti də diqqətə alınmalıdır. Belə ki, ölkəmizin müstəqilliyinin ilk illərində təsərrüfat-iqtisadi əlaqələrin pozulması, istehsal və xidmət sahələrindəki böhran, idarəetmə böhranı və digər problemlər ciddi maliyyə problemlərinin yaranmasına gətirib çıxarmışdır. Bu hal həm ölkədə yerli istehsal göstəricilərinin kəskin şəkildə azalmasına, əhalinin istehlak tələbinin qarşılanmasında ciddi çətinliklərin yaranmasına, işsizlik probleminin dərinləşməsinə, həm də milli valyutanın dəyərinin kəskin azalmasına, inflyasiya göstəricilərinin kəskin yüksəlməsinə, bank sektorunda böhranın dərinləşməsinə, ölkənin investisiya qoyuluşları üçün əlverişsiz vəziyyətə gəlməsinə səbəb olmuşdur. Yalnız ilkin zəruri iqtisadi tənzimləmə tədbirləri, siyasi, hərbi, hüquqi və sosial sahədə yerinə yetirilən kompleks tədbirlərlə ilkin olaraq ümumi sabitliyin yaradılması, daha sonra isə iqtisadi resursların investisiya qoyuluşlarının stimullaşdırılması sayəsində müsbət dinamikaya nail olmaq mümkün olmuşdur.

Əsas mətn

Maliyyə siyasəti ilə artan investisiya qoyuluşlarının iqtisadiyyatda multiplikator effekti yaratması hesabına iqtisadi artıma dəstək verməsi, eyni zamanda ümumi daxili məhsul artımının da akselerator effekti yaratması hesabına investisiya qoyuluşlarını artırması bu əlaqəyə uyğundur. Lakin makroiqtisadi nəzəriyyələr də onu göstərir ki, qeyd olunan göstəricilərin istənilən səviyyədə olması, effektivliyinin və səmərəliliyinin arzuolunan səviyyədə təmin olunmasına dair yanaşmalar birmənalı deyildir. Əsas məqam kimi maliyyə resurslarının iqtisadiyyatda aktiv investisiya vəsaitlərinə çevrilməsində onun səmərəlilik meyarları, milli iqtisadi maraqların təmin olunmasına təsir dərəcəsi, iqtisadiyyatın strateji, zəruri və potensial imkanları olan sahələrində aktivliyin artırılmasına təsiri, əhalinin rifah səviyyəsinin yüksəldilməsinə təsiri, sahələrarası, regionlararası və sosial qruplar üzrə disproporsiyaların müvafiqliyinə təsiri və s. kimi şərtlər də diqqətdə saxlanılmalıdır. Eyni

zamanda, ümumi milli məhsul, ümumi daxili məhsul, milli gəlir kimi makroiqtisadi göstəricilər artarkən davamlı iqtisadi artımın təmin olunması üçün əldə olunmuş artımdan investisiya qoyuluşlarının kəmiyyət və keyfiyyət baxımından necə dəyişməsi də mütləq izlənilməlidir. Müasir iqtisadiyyatda demək olar ki, bütün sahələrin əlaqələndiricisi rolunda maliyyə sahəsi çıxış etdiyindən bu sahədə təhdid yarada biləcək bütün amillərin aradan qaldırılması üçün mövcud mexanizmlərin daima təkmilləşdirilməsinə və yeni daha effektiv mexanizmlərin tətbiqinə çalışılmalıdır.

Azərbaycan Respublikasının maliyyə sistemi bəzi mənbələrdə dövlət və bələdiyyə maliyyəsi, müəssisə və təşkilatların maliyyəsi, kredit-bank sisteminin maliyyəsi, dövlətin maliyyə orqanları və sistemindən ibarət olmaqla göstərilir [7, s.23]. Maliyyə fəaliyyətində sığorta maliyyəsi və beynəlxalq maliyyə sistemi də aktiv rol oynayır. Dövlətin maliyyə siyasətində dövlət maliyyəsinin tərkibinə daxil olan elementlərdən xüsusilə dövlət büdcəsi aktiv istifadə olunur. Eyni zamanda, kredit-bank sistemindən Mərkəzi bank pul-kredit siyasətinin reallaşdırılmasında əsas rola malikdir. Ölkədə maliyyə sisteminin ümumi fəaliyyətinə nəzarət, tənzimləmə, icra funskiyaları isə bu bölgüdə dövlət maliyyə orqanlarının üzərinə düşür.

Ölkə üçün maliyyə sisteminin strukturunun və inkişafının qiymətləndirilməsinin əsas məqsədləri maliyyə xidmətlərinin mövcud vəziyyətinin qiymətləndirilməsi, maliyyə bazarı və xidmətlərinin uğursuzluğunun, çatışmazlıqlarının səbəblərinin müəyyənləşdirilməsi, fəaliyyət üçün maneə yaradan amilləri müəyyən etmək və geniş mənada maliyyə sisteminin səmərəli fəaliyyətini təmin etməkdir. İqtisadiyyatda göstərilən maliyyə xidmətlərinin dəyəri, miqyası, keyfiyyəti kimi göstəricilər maliyyə sisteminin fəaliyyətinin nəticələrinə aid edilir. Bu xidmətlər adətən yüksək abstraksiya səviyyəsində aşağıdakı kimi təsnifləşdirilir:

- Ödənişlərin həyata keçirilməsi;
- Əmanətlərin səfərbər edilməsi;
- Kapital fondlarının ayrılması;
- Vəsaitlərin istifadəçilərinin monitorinqi;
- Risklərin transformasiyası [8].

Maliyyə təhlükəsizliyinin təmin olunması üzrə mexanizmlərin seçilməsində nəzərdən keçirilən iqtisadi səviyyə və sferaların xarakteristikalarının dəqiqləşdirilməsi lazımdır. Milli iqtisadiyyat və makroiqtisadi səviyyədə maliyyə təhlükəsizliyi mexanizmləri əsasən dövlətin gəlir və xəclərinin təşkili, milli gəlir səviyyəsinin dəyişməsi, ölkənin valyuta ehtiyatlarının formalaşması və istifadəsi, inflyasiya səviyyəsi, investisiya qoyuluşlarının dəyişməsi, milli valyutanın məzənnəsindəki dəyişmələr, həmçinin pul-kredit, büdcə-vergi siyasətinin təsirləri, maliyyə bazarlarının inkişafı, tarazlığının dəyişməsinə təsir edən faktorların təhlili ilə əsaslandırılır. Mikroiqtisadi səviyyədə isə iştirakçıların hər birinin spesifik üstün və zəif maliyyə şərtlərinin təhlili, kənar təsirlərin müəyyənləşdirilməsi və daxili qorunma reflekslərinin seçilməsi ilkin məsələ kimi qarşıya çıxır. Beynəlxalq səviyyədə isə dövlətlərin və beynəlxalq təşkilatların qarşılıqlı maliyyə fəaliyyətləri, beynəlxalq maliyyə bazarlarında konyunkturanın dəyişməsi ilə yaranan təsirlər daha çox nəzərə alınır. Ümumilikdə isə bütün səviyyələr üzrə maliyyə təhlükəsizliyinin təmin olunması müəyyən şəkildə vahid sistemin elementləri kimi qarşılıqlı əlaqələrlə təzahür edir. Bu mənada əslində ən alt səviyyədə tətbiq olunan təhlükəsizlik mexanizmlərini üst səviyyədə təhlükəsizliyin təminatını alt şərti kimi qəbul etmək də olar [5, s.12].

Dünya təcrübəsi göstərir ki, dövlətin nəhəng maliyyə və sənaye strukturları ilə sıx əməkdaşlığı iqtisadiyyatın böhrandan çıxması və dinamik inkişafına kömək edə bilir. Onu da qeyd edək ki, sənaye-maliyyə qruplarının formalaşması investisiya layihələrinin reallaşması üçün əlavə kapital cəlb etmək imkanlarını ortaya qoyaraq, iqtisadiyyatın sabitləşməsi və istehsalın səmərəliliyinin yüksəldilməsinin əsas amillərindən biri kimi çıxış edir. Bu qruplarda maliyyə resurslarının birləşdirilməsi onların daxili investisiya imkanlarını genişləndirir və daha vacib istiqamətlərdə öz imkanlarını səfərbər etməyə şərait yaradır.

Ölkənin iqtisadi təhlükəsizliyinin aspektlərindən biri də valyuta-kredit təhlükəsizliyidir. Bu anlayış altında valyuta-kredit kompleks münasibətlər başa düşülməlidir. Bazar iqtisadi sistemində kredit münasibətləri borc şəkli alır. Bu sistemə dövlətin yalnız daxili borcları deyil, eyni zamanda xarici dövlətlərlə olan valyuta-

kredit münasibətləri də daxildir. Ona görə də həm daxili, həm də xarici borclar ölkənin təhlükəsizliyinə təsir göstərən amillərdir [2, s.121]. Valyuta-kredit münasibətlərinin tənzimlənməsində isə bank sisteminin də özünəməxsus rolu vardır.

Uğurlu iqtisadi artımın təmin edilməsində bank kapitalının rolu böyükdür. İnvestisiya axınının istiqamətləri ilə bağlı əsas qərarların qəbul edilməsində, yeni investisiya institutlarının formalaşmasında bank kapitalı mühüm əhəmiyyətə malikdir. Bu mənada ölkənin pul-kredit, struktur və investisiya-innovasiya siyasətinin işlənib hazırlanmasında aparıcı bankların cəlb olunması səmərəli ola bilər [1, s.34]. İnvestisiya sferasına yönəldilən vəsaitlərin toplanılması işlərinin sürətlənməsi, vacibliyi və xarici ölkələrin təcrübəsi də nəzərə alınaraq səhmdar cəmiyyətləri formasında investisiya banklarının yaradılması məsələlərinin nəzərdən keçirilməsi məqsədəuyğun olardı. Bu banklar aşağıdakı vəzifələri həyata keçirməlidirlər:

- yüksək səmərəli investisiya layihələrinin reallaşması üçün vəsaitlərin toplanılması;
- özəlləşdirilmiş müəssisələrin səhmləri ilə əməliyyatların aparılması və onları dövlətlərin fond bazarlarında yerləşdirmək;
- yüksək səmərəli investisiya layihələrinin həyata keçirilməsi nəticəsində müəssisələrin səhm paketinin dövlət adından idarə edilməsi;
- ölkəyə qaytarılan ən yüksək səmərəli investisiya layihələrinə yönəldilən, yaxud da əlverişli investisiyaların sığortalanması üçün istifadə olunan kapital və vəsaitlərlə bağlı təkliflərin hazırlanması.

Bu məsələlərin həyata keçirilməsi, eyni zamanda sivil intensivliyi konsepsiyasının işlənib hazırlanmasını tələb edir. Bu konsepsiyada aşağıdakılar nəzərdə tutulur:

- geniş təkrar istehsal sistemində istehsal yığımının rolu və yerinin strateji cəhətdən əsaslandırılması, təsərrüfatçılığın maliyyə mexanizminin qurulmasını təmin etmək;
- investisiya proseslərində ərazi təşkilatlarının fəallaşması, regional investisiya tikinti komplekslərinin vahid makroiqtisadi tənzimləmə sistemində birləşməsi. Burada tikinti-maliyyə korporasiyaları şəklində holdinq tipli formalardan istifadə edilir;
- istehsalın inkişafında maliyyələşmə və investisiya yatırımının dinamikasının sinxronluğunu təmin etmək;
- sahələrarası komplekslərdə, iqtisadi rayonlarda sənaye-maliyyə qruplarının formalaşdırılması yolu ilə struktur-investisiya siyasətinin həyata keçirilməsi;
- istehsala investisiya yatırımlarının stimullaşdırılması üzrə tədbirlərin həyata keçririlməsi;
- əsas fondlarının dəyərinin dövri olaraq indeksləşdirilməsi, həmçinin sürətli amortizasiyaların fəal tətbiqi vasitəsilə amortizasiya siyasətinin fəallaşdırılması;
- istehsal sahələrinə yatırılan investisiya kreditləri və ticarət əməliyyatları üzrə üçün borclar üzrə və banklararası dövriyyədə faiz stavkalarının differensiasiya olunması [3, s.341-342].

Maliyyə təhlükəsizliyindən bəhs edərkən, xüsusilə ölkədə fəaliyyət göstərən bankların mövcud vəziyyəti, onların qarşılaşdığı risklər, maliyyə vəsaitlərinin dövriyyəsində effektivlik kimi məsələlər də nəzərə alınmalıdır. Mövcud bankların fəaliyyəti məqsədəuyğun, milli iqtisadiyyatın inkişafını xüsusilə uzunmüddətli perspektivdə dəstəkləyici yöndə düzgün təşkil oluna bildiyi halda bu həm də banklar üçün gələcək riskləri azaltmağa, imkanları genişləndirməyə şərait yaradacaqdır. Nəzərə almaq lazımdır ki, milli iqtisadiyyatın hansı sahələrinin daha çox inkişaf etməsində inestisiya qoyuluşlarının rolu böyükdür. İnvestisiya qoyuluşlarının stimullaşdırılmasında isə ölkədə həyata keçirilən pul-kredit siyasətinin mexanizmləri aktiv elementdir. Hər hansı sahədə sahibkarlıq fəaliyyəti üçün investisiya mənbəyi olaraq ən geniş mərkəz rolunu kommersiya bankları oynayır. Kommersiya banklarında isə sahibkarlıq kreditlərinə üstünlük verilməsi, stimullaşdırıcı faiz dərəcələrinin tətbiqi, bundan başqa bank vəsaitlərinin alınması zamanı təyinatın ciddi şəkildə yoxlanılaraq təhlil olunması, təyinatdan kənar və səmərəsiz istifadə hallarının olmamasına xüsusi diqqət ayırılmalıdır [6, s.9]. Hər bir kommersiya bankı mikroiqtisadi çərçivədə fəaliyyət göstərsə belə, ölkənin strateji və potensial sahələrinin investisiyalaşmasında dəstəkləyici olması gələcəkdə daha əlverişli mühitin formalaşmasına imkan verəcəkdir. Bir məqama diqqət yetirmək kifayətdir ki, ölkədə iqtisadi baxımdan

dalğalanmaların, geriləmələrin və böhranların olduğu dövrdə bank sektoru əsasən bundan mənfi mənada daha tez təsirlənir. İqtisadiyyatda göstəricilərin pisləşməsi, iqtisadi subyektlərin, əhalinin gəlir səviyyəsinin aşağı düşməsi kimi problemlər banklarda risk dərəcələrini yüksəldir, problemli kreditlərin sayı və həcmi artır, uyğunlaşa bilməyən banklar fəaliyyətini dayandırır, bank sektorunda ixtisarlar artır, pul təklifinin azalması ilə faiz dərəcələrinin yüksəlməsi, rəqabət mühitinin pisləşməsi halları müşahidə edilə bilir.

Elmi ədəbiyyatlarda bank sektorunun fəaliyyətində yarana biləcək risklər müxtəlif kriteriyalara uyğun olaraq təsnifləşdirilir. Burada risklərin ierarxiyası bütün yanaşmalarda əhəmiyyətlilik dərəcəsinə görə qurulur və ölkədə xarici və daxili amillərin təsiri altında yaranmış mövcud andakı vəziyyətdən asılı olaraq dəyişə bilər. Bununla belə bank sektorunda aşağıdakı səbəblərdən daha çox təhdidlər arta bilir:

- bank kapitalının keyfiyyətinin aşağı olması;
- banklar tərəfindən riskli kredit siyasətinin həyata keçirilməsi;
- bank nəzarətinin səmərəliliyinin yetərli olmaması;
- əmanətlərin sığorta sistemi ilə təminatının zəif olması;
- bank aktivlərinin likvidliyinin aşağı olması;
- iqtisadiyyatın real sektorunda müəssisələrin rəqabət qabiliyyətliliyinin aşağıolması;
- bank sektorunda xarici investisiyaların xüsusi çəkisinin yüksək olması [4, s.29].

Azərbaycanda milli iqtisadiyyatda regionların sosial-iqtisadi inkişaf problemləri, xüsusilə qeyri-neft sektorunun inkişaf problemlərinin həllində bankların aktiv iştirakı olduqca vacibdir. Bu istiqamətdə effektiv bank fəaliyyətinin olmadığı hallarda milli iqatisadiyyatın davamlı inkişafının qorunması çətinləşir. Belə ki, dünya neft bazarında qiymətlərin kəskin şəkildə azaldığı dövrlərdə milli iqtisadiyyat üzərində xarici amillərdən yaranan təhdidlər maliyyə-bank sisteminə də güclü təsir göstərmişdir. 2015-ci ildə həyata keçirilən devalvasiya siyasəti də məhz bu şərtlərin təsiri altında baş vermişdir və bank sektorunda xeyli dalğalanmalar müşhidə edilmişdir. Ölkədə fəaliyyət göstərən bankların sayı 2015-2020-ci illər arasında 37-dən 26-ya qədər azalmışdır. 2015-ci ildən Azərbaycanın ÜDM-də istər milli vallyuta ilə istərsə də, dollarla ifadədə azalma müşahidə edilmişdir. 2016-cı ildən manatla ifadədə artım müşahidə edilsə də 2020-ci ildə pandemiya şəraiti və müharibə şəraiti həm bank sektoruna, həm də iqtisadi artıma mənfi təsir göstərmişdir.

Azərbaycanda banklar tərəfindən iqtisadiyyatın real sektoruna kredit qoyuluşları 2014-2020-ci illər üzrə müvafiq olaraq 18542,6 mln, 21730,4 mln, 16444,6 mln, 11757,8 mln 13020,3 mln, 15298,2 mln, 1530,4 mln manat olmuşdur.

Cədvəl 1.

Azərbaycanda kredit qoyuluşlarının sahələr üzrə strukturu (milyon manatla)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ticarət və xidmət	2680,7	3158	2467	2069,2	2379,5	2491,3	2606,8
Energetika, mədənçıxarma, kimya və təbii ehtiyatlar	195,8	316,5	596,2	315,5	419,2	619,4	524,5
Kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq sektoru	847,3	508,1	441,3	429,2	470	543,4	566,2
İnşaat və tikinti	2555,1	3063,2	1908,6	546,2	388,8	477,1	493
Sənaye və istehsal	2027,8	1948,3	1265,6	621,2	706,6	872,6	1250,1
Nəqliyyat və rabitə	736	1465,6	1271,1	1126,7	1370,7	1204,3	848,5
Ev təsərrüfatlarına	7731,8	8383,6	5858,7	4606,5	5319,6	6978,7	6709,3
Daşınmaz əmlakın tikintisinə və alınmasına	1219,1	1542,4	1703,5	1737,3	1848	1939,1	2093,4
Digər sektorlar	231,2	259,4	198,1	146,8	228,4	673,8	527,9

Mənbə: https://uploads.cbar.az/assets/acc41ac8a6ec8886355f2366d.pdf

Kredit qoyuluşlarının strukturunu nəzərdən keçirdikdə ev təsərrüfatlarının xüsusi çəkisinin daha yüksək olduğu görünür. Digər tərəfdən diqqəti cəlb edən məqamlardan biri də ondan ibarətdir ki, kredit qoyuluşları üzrə ümumi göstəricilərin azaldığı 2015-2017-ci illərdə ticarət və xidmət sektoruna, daşınmaz əmlakın tikintisinə və alınmasına (ipoteka kreditləri daxil olmaqla) kredit kapital qoyuluşlarının xüsusi çəkisinin artdığı halda, sənaye və istehsal, ev təsərrüfatlarına kredit qoyuluşlarının xüsusi çəkisi azalmışdır. Həmçinin iqtisadiyyatda ciddi dalğalanmaların yaşandığı 2015-ci ildən etibarən vaxtı keçmiş kreditlərin xüsusi çəkisi də artmağa başlamış və 2017-ci ildə bu göstərici 13,8 faizə bərabər olmuşdur ki, bu da bank sektoru üçün ciddi maliyyə problemlərinə səbəb olmuşdur. Ölkədə ÜDM və digər makroiqtisadi göstəricilərdə müsbət meyillərin artmağa başladığı dövrdə isə bu göstərici aşağı düşməyə başlamışdır. 2019-cu ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanına əsasən ölkədə problemli kreditlərin həlli ilə bağlı həyata keçirilən tədbirlər çərçivəsində valyuta məzənnəsindəki dəyişikliklərlə əlaqədar kredit götürən şəxslərin zərərinin müəyyən hissəsinin kompensasiya olunması müsbət tənzimləmə addımı olmuşdur. Bu sayədə bankların problemli kreditlərlə əlaqədar yükü azalmış, borc öhdəliyi olan şəxslərin öhdəlikləri yüngülləşmiş, dəyişən məzənnə səbəbindən əlavə ödənişlər etmiş şəxslərin isə kompensasiya olunmuş gəlirlərlə rifah səviyyəsini qismən də olsa artırmaq imkanı yaratmışdır.

Nəticə

Beləliklə nəzərdən keçirilən məsələlər üzrə aşağıdakı nəticələrə gəlmək olar:

- iqtisadiyyatın bütün sahələrini əhatə etməklə maliyyə təhlükəsizliyinin bütün səviyyələrdə təmin olunması vacib problemdir;
- maliyyə təhlükəsizliyinin təmin olunması dövlətin effektiv maliyyə siyasətinin aparılması ilə birbaşa əlaqəlidir;
- dövlət tərəfindən maliyyə sahəsində hər hansı tənzimləmə tədbiri həyata keçirilərkən mənfi və müsbət aspektlər dəqiq və hərtərəfli qiymətləndirilməlidir;
- bank sektorunda kredit siyasəti ilə milli iqtisadiyyatdakı inkişaf meyilləri birbaşa və dolayı yolla funksional əlaqəyə malikdir.

Azərbaycanda maliyyə təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi, milli iqtisadiyyatın inkişafının davamlılığının artırılması, bank sisteminin sağlamlaşdırılması üçün aşağıdakı məsələlər nəzərdən keçirilə bilər:

- kreditlərin verilməsində təyinat strukturuna və əsaslandırılmalara nəzarətin gücləndirilməsi;
- əmanətlərin və kredit vəsaitlərinin sığortalanması sisteminin təkmilləşdirilməsi;
- qeyri-neft sektorunda investisiya qoyuluşlarına kreditlərin xüsusi çəkisinin artırılmasının stimullaşdırılması;
- sahibkarlıq fəaliyyətində kreditlərdən səmərəli istifadənin təşkili yönündə maarifləndirici və digər istiqamətlərdə xidmətlərin təşkili;
- mövcud şərtlər nəzərə alınmaqla bank sektorunda istehlak yönümlü deyil, istehsal yönümlü kredit qoyuluşlarına üstünlük verilməsi.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı. Statistik bülleten №12. Bakı-2020. 75 s.
2. N.M.Məmmədov. Ölkənin iqtisadi təhlükəsizliyi. Bakı Dövlət Universiteti nəşriyyatı. Bakı-2005, 310 s.
3. Meybullayev M.X., Mikayılova S.M. İqtisadi təhlükəsizlik nəzəriyyəsi. Dərslik. Bakı: "İqtisad Universiteti" nəşriyyatı – 2005. 372 s.
4. Lelyuk N., Rodchenko S. Identification of threats to the financial security of banks. Technology audit and production reservs. № 2/4(46), 2019. S.28-33.
5. https://www.cbar.az/page-188/credit-institutions
6. https://president.az/articles/32092
7. https://www.researchgate.net/publication/24078266_An_economic_analysis_of_security_policies
8. http://lib.bbu.edu.az/files/book/1122.pdf

Вахид Гаджибей оглы АББАСОВ, проф.

Эсмира Гусейн кызы ГАСАНЗАДЕ
Бакинский Государственный Университет
E-mail: esmira.hesenzade@mail.ru

РОЛЬ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ФИНАНСОВЫХ МЕХАНИЗМОВ В АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ

Резюме

В статье исследуются влияние и масштабы финансовой безопасности как неотъемлемой части национальной экономической безопасности. Отмечены теоретические положения о влиянии фискальной политики на экономическое развитие и безопасность страны. Банковская система рассматривалась как один из ключевых элементов финансовой системы. Приведены примеры возможных угроз в банковском секторе. Была изучена взаимосвязь между изменениями макроэкономической ситуации в Азербайджане в 2014-2020 годах и деятельностью и ситуацией в банковском секторе.

Ключевые слова: финансовая безопасность, финансовая политика, банковский сектор, кредитные вложения.

Vahid Hajibey oglu ABBASOV, prof.

Esmira Huseyn gızı HASANZADE
Baku State University
E-mail: esmira.hesenzade@mail.ru

THE ROLE OF ECONOMIC SECURITY IN THE IMPROVEMENT OF FINANCIAL MECHANISMS IN THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

Summary

The article examines the impact and scope of financial security as an integral part of national economic security. Theoretical provisions on the impact of fiscal policy on national economic development and security were noted. The banking system was considered as one of the key elements of the financial system. Examples of possible threats in the banking sector are given. The relationship between the changes in the macroeconomic situation in Azerbaijan in 2014-2020 and the activities and situation of the banking sector were studied.

Key words: financial security, financial policy, banking sector, credit investments.